

Güzel Sanatlar Yaratıcılık Eğitime İlginç Bir Katkı

Faruk ATALAYER

*Yard.Doç.,
Anadolu Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
İç Mimarlık Bölümü, Öğretim Üyesi*

Yaratıcılık ne doğadışı bir olay, ne de “ilahi” bir bağıştır. İnsani bir özellik olarak; doğanın bir “oluşu”, doğanın bir “sürecidir”. Doğadan üstün, doğaya aykırı bir yaratıcılık yoktur. O, insanın doğasındadır. Ya da yaratıcılık doğada, doğa yaratıcılıktadır.

Soyut olarak, tekil bir kavram olarak: “yaratıcılık” bir anlam ifade etmez. Yaratıcılık, insanın bir niteliği bir parçası olarak belirlenmediği sürece, anlaşılmaz, kavranamaz, açığa çıkarılamaz bir “gizem” metafiziği olur. Hiçleşir... Halbuki, doğayı anlamada, kavramada, denetleyip-değiştirmede, yaratıcılık bir güç; ilerleten, geliştiren, katılım sağlayan insani bir güçtür. Tanımlanabilir, açıklanabilir, nitelenip bilgiye dönüştürülebilir.

Güzel Sanatlar eğitim ve öğretiminin üç temel ayağı vardır.

1) Kurum ve kurumun öğeleri, 2) Aktarılan bilginin niteliği, 3) Eğitilen, öğrenci. Hangi sistemde olursa olsun, eğitimin ana hedefi öğrencidir, eğitilendir, alıcıdır. İlk iki öğenin varolduğu ortamda, başarının yüksekliği öğrencinin kişilik ve kimlik öğeleri ile doğru orantılıdır. Üniversiter düzeyde eğitilecek öğrencinin, adaylık kazanmadan önce toplumsal yaşamdan edindiği düşünme, duygulanma, inanç, beğini, görme vs. nitelikleri, eğitimi etkileyen, hatta belirleyen özellikler, değerler olmaktadır.

Deneylenip-tamamlanmış, onaylanıp-bütünleşmiş, bulguları ile sağlanmış bilgiyi “aktaran-öğreten” kurumlar (ki mesleki okullardır), yaratıcılık eğiti-

mini ve yaratıcı kişiliği gerekli görmezler. “Tanımlanmış bulguların öğretil-diği, okutulduğu yer okuldur.” (Guilford, 1970) Yaratıcılık eğitimindeki öğ-rencilerin; estetik zeka, kendi olma, kendi başına düşünme, derin duyarlı-lık, geniş meraklılık, hırslılık, risk alma cesareti, aykırılık, özgünlük, farkın-dalık, düşgücü vs. gibi kişilik öğelerine ulaşmaları, sanatı, tasarımı bir mes-lek değil, bir yaşam biçimi olarak benimsemeleri amaçlanır. (Torrance, 1962) “Kati olmaktan kaçınma, yaratıcılığa öncelik verilmesi; bireyselliğin özgür olması, sıkı bir çalışma disiplini..” (Buahaus, 1928)

Eğitim güçlerinin, tutucu ve geleneksel olmadığını varsayalım. “Eğitim tu-tucu, kalıplanmış; bağımsız düşünen, yaratıcı ve özgün olmaktan çok, öğ-retimini tamamlamış bireyler yetiştirmektedir...” (Rogers, C., 1976) Eğitim ortamının iyi niyet, candanlık, estetik güdüleme, sıcak ilgi ve düşünme da-yalı oluşumlarına karşın, yaratıcı başarının inanılmaz azlığı; eğitilen öğren-ci varlığının nesnel bir değerlendirmesini gerekli kılmaktadır. Yaratıcılık eğitiminin tüm boyutları ile yaşama geçirilmesinde ve başarıya ulaşmasın-da; eğitilenin, öğrencinin değerleri, ölçüleri, sınırları, beğenileri ve tutumları “tam belirleyicidir”. Bu inceleme, tüm ideal kadrolara, program ve dona-tılara sahip Güzel Sanatlar Fakültelerinde, başarıya ulaşamayan öğrencinin “geçmişten getirdiği” kişilik öğelerini belirlemeye çalışacaktır.

Yaratıcılık Bilgi ve Teknik

Yaratıcılığın bir edinilen-bellenen, bir de kişisel gizil güçlerin doğasına bağ-lı boyutları vardır. Bu yüzden yaratıcı “dıştan” istemle, zorlamayla yaratıl-maz, “yaratıcı olunur” denilmektedir. Öğrenene, alıcıya “dıştan” yüklenen-ler, iletilenler; teknikler, yöntemler, malzemeler, sanatsal etik, görgü, zihin güçlerini kullanım biçimleri, estetik değerler, kuramlar, yorum ölçütleri vs. dir.

“Meslek ehli” yetiştirmeyen bir eğitim kurumu, ileri ve elastiki programlar-la, yaşayan bilgileri ve işlevsel teknikleri öğrenciye aktarabilir. “Bugünkü bi-limsel verilerden kuşkulanan, yaratıcılığın, buluşun temel etkenidir...” (Lu-borit, 1996).

Felsefe, mantık, arkeoloji, sosyoloji, siyaset, ahlak vs. kuramları, anlayışları, öğrenciye bilgi olarak iletilebilir. Bunlara nasıl ulaşılacak, nasıl değerledi-ri-lecek, nasıl kendinleştirilip sonuç çıkarılacak; belletilebilir.

Görsel veya estetik zekayı geliştirecek (Guilford, 1970), Bağlantı testlerin-den, Tangram karelerine, geometrik analogilerden, metaforlara (Bk. Gor-don, W:J.T., 1971), Tuhaf kolajlardan mitolojik uyarlamalara kadar, doğru-dan sonuç veren teknikler öğretilir.

Beysin sporları (Nöronbik); Tuhaf nesnelleştirme, bilimseli tuhaflaştırma, simgeleri farklı anlamlara dönüştürme, saçma benzetmeler kurma, sabit işa-ret ve göstergeleri tuhaflaştırma vs. teknikleri öğretilir (Atalayer, 1996).

Araç-gereç, malzeme kullanımları, teknolojik gelişmeleri belletebilir, plastik dilin öğeleri, düzen ilkeleri benimsetilebilir. Biçimlendirmenin “Görsel Gerçekçi”, “Zihinsel Gerçekçi”, “Buluşçu” yöntemleri özümsetilebilir. Salt “Yeni Biçim Üretme Teknikleri”; Başkalaşım, Dönüşüm, Uyarılama, Gizleme, Saydamlaştırma , Soyutlama, Singeleştirme, Kavramlaştırma vs. öğretilir. (Atalayer, 1996).

Gurup Yaratıcılık teknikleri; Beyin Fırtınası, Yanal Düşünme, Synectic Teknikler, Harvey Kartları, Altı Şapka Yöntemi, Lotus Blossom Yöntemi öğretilir.

Tüm bunlara karşın, Güzel Sanatlar Fakültelerine gelen öğrenciler, ortalama 18-20 yıllık bir toplumsal-zümresel koşullanmalar edinmekte ve özellikle çocukluk dönemi koşullanmalarını taşımaktadır “Yanlış bir ben algısı, öğrenme güclüğü, davranış sorunları, nörotik çatışmalar, psikozlar vs.” (Sungurlu, 1992). Ruh ve beden yapılanmasında, inanç, duygu, beğeni, düşünce, mantık ve hatta çizim kalıpları, davranış ve tutum değişmezlikleri, biliş, görüş, algılayış tabuları ve bilinç dışını kullanamama sığılıkları ile, gençler adeta donatılıdır. “Gençlerin geçmişten getirdiklerini ciddiye almayan bir eğitim, yaratıcılık eğitimi değildir.” (Hodgden, 1968)

Eğitilip yönlendirilecek olan öğrenci, yaratıcılık eğitiminin temel amacı olarak sorun edinilip, değerlendirmeye alınmazsa; en ideal programlar, kadrolar, kurumlar başarıya ulaşamazlar. Kanıtı, çağın en iyi kadrolarına, donatı ve teknolojisine bilgi birikimine, geliştirilmiş programlarına sahip ABD’dir. Kısaca en iyi niyetli, en candan eğitimlerin, donatı, program, ortam uygunlukları ve uygulama olanaklarına karşın, eğitilen varlığın yaratıcı güçlerini, kişiliğe egemen kılamamaktadır. Neden?

“Pekçok kişi sadece olanı görür. Bazıları ne olabileceğinin rüyası ile yaşar. Bir avuç insan ise, gördükleri-kurdukları rüyanın gerçekleşmesi için gereken cesaret, kararlılık azim ve sabırla, kendilerindeki nitelikleri yerinde ve zamanında kullanmasını bilerek hedeflerine varır.” (Bennis)

“Kararlılık, kişisel bir niteliktir. Danışmaya, onaya, bağımlılığa alışmış beyinlerden yaratıcı çıkmaz. (L.F. Hodgden)

“Yaşam ve yaratma bireysel bir egemenlik çatışmasıdır. Bu oyunun tek kuralı ise bilmeyi istemek, bilmek ve onu ele geçirmektir. (Mikorda)

“Başarımanın temelinde % 5 ilham % 95 ter vardır. (T.A. Edison)

“Başarımanın sırrı % 5 yeteneğim % 95 ise bıkmadan-usandamadan çalışmamdır. (J.Herfetz)

“Başarmak için deliler gibi çalıştım, hala çalışıyorum. İşte dehalüğümün sırrı.” (Einstein)

“Alışılmışın dışına çıkan ve olmaz denileni olur yapabilen bu kişiler, normal

dışı beyin düzenekleri olan bu kişiler; hürs, cesaret, risk alma, kalıp tanıma, engelleri aşma, geleneksel değerleri hiçe sayma ile inandıkları hedefe varmada büyük bir azimle çalışmayı başaranlardır.” (G.Shawn)

“Dünyada üç çeşit insan vardır. 1) Değişime olanak sağlayanlar, 2) Değişimi gerçekleştirenler, 3) Olanlara hayretle bakanlar.” (J.R.Richardson)

“Değişim doğal bir yasadır. Sadece geçmişe ve bugüne bakanlar, değişimi, geleceği kaçıranlardır.” (J.F.Kennedy)

“Yaratıcı dünyada ayakta kalmak için, toplumsal normların kalıplandığı eski benliği aşip, yeni bir kişilik yapılanması zorunludur.” (L.F.Hodgden).

“Sorun çözmede, istenilenden daha iyi bir düzeye ulaşmak için gerekli beceri ve yöntemleri kullanacak bilincin farkına varmak gereklidir.” (D.Ko-berg)

“Eğitime başlayan gençlerin, geçmişten getirdikleri ve çoğu geleneksel olan zihin güçlerinin bir arınmaya uğramadan eğitilmeleri, onları tasarım işçiliğinden ileri götürmüyor.” (L.F. Hodgden)

“Bağımlı olan insana, omirilik ve soğancık yeterlidir, beyne gerek yoktur.” (Einstein)

En bütün, en ileri, en çağdaş programlar, öğrenciler için hazırlanıyor. Plastik sanatların-yaşamının zevkini, heyecanı, aydınlık-ilerletici, katılımcı yanlarını, inceliklerini, öğretim elemanları vermeye çalışıyorlar. Ama yaratıcılığı “yaşamayan”, onun tadını duyumsamayan yaratıcı başarının gizemini, şirini yakalayamayan gençlere, bu iyi niyetlerin bir yararı olmuyor. En güçlü, en farklı, en işlevsel “sorun çözme yöntemleri”, öğrenciye öğretilmesine aktarılmasına karşın, yaratıcı başarıda “patlama olmuyor.” Neden?

Çağın buluşu, “yüz yüze eğitim”, öğrencinin tüm kişilik öğelerinin değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Bauhaus’un manifestosu, “öğrenenin, geçmişten getirdiklerinden arınmasını” erek olarak değerlendirmişdir. M.Ö. 3000-2000 yıllarının Tao’culuğundan, günümüz ideolojilerine kadar pekçok felsefe, siyaset ahlak ve hatta kültür oluşumları geçmişde edinilenlerden, bellenenlerden, özüksenenlerden “Arınıp” yeniden “yapılanmayı”, olmazsa olmaz koşuluyla ilkeleştirmeleri, sanat-tasarım dünyası içinde geçerlidir. En kollektif, en dayanışmacı-paylaşımçı yaratımlarda bile, Bireysel öğeler belirleyici olmaktadır. Yaratıcılık özel, özgür, özerk kişilik ve kimlik değerleri gerektirmektedir. Eğitim stratejileri, öğrenim programları, kurum yapılaşmaları ve tutarlı kadrolaşmalara karşın, öğrenenin eğitim öncesi edindikleri çok önemli olmaktadır. Geçmişte edinip, yaratıcılık eğitimine taşıdıkları görme, bilme, duyma, düşünme, inanç, ahlak, duygu ve tutum değerleri değişmez kalıplar, aşılmaz tabular, sınırlar-engeller oluşturuyor: tüm iyi niyetler, boş çabalara dönmektedir. Öğrencinin, tam gönüllü katılımı ve “kendini aşma”, kendini yenileme, “kendi olma”, yaratıcı bir kişilik olarak yeni-

den yapılanma girişimleri yoksa; kurumların, program ve stratejilerin, kadroların kararlılıkları sonuç vermemektedir.

Öğrenciyi bu “kişilik devriminden” alıkoyan, kendi olmasını engelleyen, farkındalık bilincini geliştirmeyen görme, duyma, düşünme, algılama, bilme bağımlılıkları, tabuları ve idollerini var mıdır? Çocukluk ve ilköğretimde edinilmiş, sosyal güdüler olarak pekişmiş bu zihin güçleri yaratıcı başarının temel tutucularımızdır? Eğitim psikolojisi, algı psikolojisi, kişilik psikologları, yaratıcı başarının ana engelleyicilerinin zihinde edinilmiş, özümsemiş-benimsenmiş güçlerin “direnci” olduğu tanımlayıp-kanıtlanmıştır. “Çocukluk döneminde edinilmiş tutumlar, kişinin grup ve çevre bağlarında denge sağlar. Birey bunları kırıp, değiştirmek istemez” Dikrech, (Grutchfield, 1965)

Son yıllarda “orta eğitimle” ve gençlikle ilgili pek çok araştırma inceleme, tez yapılmıştır. Ama özellikle plastik sanatlar eğitimine hazırlanan, “sanatçı-tasarımcı adaylarını” ele alan bir araştırma yoktur. Halbuki yaratıcı bir eğitim için; eğitilenin-aday öğrencinin kişilik, kimlik, zihin yapılanmaları, değerleri, sınırları, yetileri bilinmesi gerekli niteliksel belirleyicilerdir.

Bu konuda, 10 yıllık bir izleme ve testlerin, araştırmanın bazı verileri, konunun önemini vurgulamak için bu incelemede özet olarak kullanılacaktır. Amaç göze batırmak, dikkat çekmek, ana sorunun aday öğrencinin gerçeklikleri olduğunu öne çıkarmaktır. Yargıların ve değerlendirmenin bilimselliği benzer araştırmaların çoğalması ile ortaya çıkacaktır.

10 Yıllık Bir Test, Deneyim ve Gözlem

Aşağıda kısa kısa özetlenecek sorgulama, 10 yıl süreyle yapılmış bir testler zincirine dayanan öğrenci varlığımızın görme, duyumsama, tepkime, inanış, bilgi, akıl, zeka ve bilinç dışı güçlerinin göstergelerini vermektedir. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde her yıl yeni 1. sınıf öğrencilerine (1992’den 2002’ye kadar: 1992-2000 İç Mimarlık, 1992-1999 Animasyon, 1993-1994 Resim-Heykel, 1995 Grafik bölümlerinde) 1996, 1998, 1999 Isparta Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümünde, 2001 Eskişehir Güzel Sanatlar Lisesi son sınıf öğrencilerinde, 2001 Kütahya Güzel Sanatlar Lisesi son sınıf öğrencilerinde, 1995-2001 EFSAD kursiyerlerinde, 1999-2001 AFS kursiyerlerinde: 1689 kişide uygulanmıştır.

-Kavramların, varlıkların kısa süreli (30 sn), skeç olarak çizilmesi istenmiştir.

-Değişlerin, kısa süreli (30 sn.) skeç çizim olarak ifadesi istenmiştir.

-Yazılı test sorularında, ilgili şıkları seçme, kısa cümleyle cevaplama yöntemi kullanılmıştır.

-Her uygulama, “asılarak” toplu değerlendirmelere tabi tutulmuştur.

-Burada en belirgin sonuçlar, yüzdeler, değerler yorumlanarak verilecektir.

-(Kavram ve varlıklar: Kalem, mum, balon, fincan, kase, güneş, lale, taksi, insan, balık, bebek, doğruluk, aşk, v.s.)

-Değişler; siyah siyahdır, iki kere iki=, aşkı (simgeleyin), Güzel nedir? Doğruluk nedir?, Kimi çok seviyorsunuz?, Hoş nedir?, Bilgi nedir? vs. vs. 'dir.)

-Dik dikdörtgen alanlara yapılan tüm skeç çizimlerde, alanın ortasını kullananların oranı %100'dür.

-“Mum” deyince, kalem (silindir) mum çizenlerin oranı %100'dür.

-Kalem mumu “yanar” olarak çizenlerin oranı %42'dir

-Balık deyince, tanımsız, simgesel ve yandan balık çizenlerin oranı %92,3'dür.

-Kase (tas) deyince, içini gösteren (üsttenbakış), yuvarlak “tanımsız” kase çizenlerin oranı % 100'dür. (Köşeli tas, kulplu tas, ayaklı tas çizen olmamıştır.)

-Ağaç deyince, tanımsız yandan görünen (ayakda, dik bakışa uygun) ağaç çizenlerin oranı % 100'dür. Kuru ağaç (salt dalları gösteren) çizenlerin oranı % 54'8'dir.

-İnsan deyince, erkek figürü çizenlerin oranı % 94'tür. (% 6'lık bayan figürü çizenler, kız öğrencilerdir.)

-Kahve fincanı deyince, üstten görünüşle çizenlerin oranı % 100'dür. Fincanın kulpunu %7 oranında sola çizenlerin hepsi “solaktır.”

- Taksi çizimini yandan-önden çizenlerin oranı %100'dür. Perspektifli görünüş olarak çizenlerin oranı %28'dir.

- Balon deyince, şişirme yuvarlak ve “ip bağlanmış” armudi balon çizenlerin oranı %93'tür.

- İki kere iki eşittire, “dört” cevabı verenlerin oranı %100'dür.

- Güzel, “hoşuma gidendir” cevabını verenlerin oranı %91'dir.

- Bir yakın akrabasını sevme oranı, %96'tır. (Kendimi seviyorum cevabı hiç verilmemiştir.)

- Aşk kavramını, “içi okla delinen kalple” simgeleyenlerin oranı %95,4'tür. (Diğerleri elma, para, zincir, yıldırım vs. ile simgelenmiştir.)

Sonuç ve Değerlendirme

- Güzel Sanatlar Fakültelerinde eğitime başlayan öğrencilerin sınıf-zümre, ideoloji, ekonomik, coğrafya farklarına karşın simgesel bilgi birikimleri hemen hemen aynıdır. Gençlerin, beslenmeleri, okulları çok başka olmasına karşın; bilginin işaret, kavram, simge, gösterge değerleri, bir fabrikadan-kalıptan çıkmış gibi “tıpkı benzerlik” içermektedir.

- Aday öğrenciler, “istisnasız” alanın ortasını kullanarak risk almayan, orta yolcu denge kalıbına sahiptirler.

- Aday öğrenciler mum, fincan, tas gibi normal ortamda göz seviyesinin altında olan nesnelere üstten görüşle, diğer nesnelere dik duran insan bakışına uygun çizerken, kalıplı-düz ve tek cepheyi-yüzeyi kavrayan bir görme biçimine sahiptirler.

- Genel kavramları, özelleştiren, tür-cins tanımına girişen öğrenci sayısı %1,8'dir. Öğrenciler düz düşünmekte, "doğrudan çağırışım" dışında görsel belleklerini kullanmamaktadır. (Örneğin balık deyince "kılıç balığı, kalkan-balığı vs. gibi tanımlı bir çizim yapanlar "inanılmaz" bir azlık içermektedir.)

- Öğrencilerin duyguları "kalıplı" olup, geleneksel kültür formlarıyla özdeşdir.

- Sevgi, aşk, doğruluk, güzel, hoş vs. kavramlarını hep aynı biçimde; anlaşılmaz, metafizik bilinmezlikle eski Türk filimleri seviyesinde, banal tanımlar dışında niteliyen yoktur.

- "Zevkler ve renkler tartışılmaz" felsefesine katılım %100'dür.

- Zevki, sevgiyi, güzeli "tanımlanamaz", "hissedilir" diyenlerin oranı (%90), çok yüksektir.

- Egemen inanç sistemine uygun temel tutumlar (örneğin insan deyince erkek cinsini anlamak gibi) aynıdır. Katı bir "cins" ayrımı, bir idol olarak zihinlerde özümsemiştir.

- Cinsellikle ilgili tüm bilgileri, "kulaktan dolma" ve ilkel (avam) niteliktedir "Şeytan dürtü"ye inananların oranı %95 civarındadır.

- Meraklılığı, olumlu-üretken bir biliş, duygu gücü olarak görenlerin oranı %2,3'tür. (Meraklı Melahat, Merak sürdürür, Fazla merak zararlıdır, Merak etme, meleme vs. gibi merakla ilgili deyişlere anlam ve tutum olarak katılanların oranı %97'dir.)

- Sanıyı, sezgiyi, "akıl yanına koyan" tek bir öğrenci çıkmamıştır. (Sezgiler, sanılar akılla yarışamaz'a %100 evet cevabı verilmektedir.) Kısaca, yaratıcılık eğitimini kazanan adayların görerek çizme, oranlama, kurgulama yeteneklerinde "başarılı" olmalarına karşın; görme biçimleri, bilgi kodları, düşünme yöntemleri, duygu kalıpları, diğer zehir güçlerini kullanma katılıkları, mantık düzenekleri, temel kişilik öğeleri; sıradan, engelli, yüzeysel, basma kalıptır. Bilgi birikimleri, iki boyutlu olup, evet-hayırlı bir kullanım biçimindedir.

Kişilik, insan varlığının nesnel ve öznel yapılaşma bireşimidir. Nesnel yapı: 1) Genler, Gen bilgileri, 2) Güdüler, dürtüler, sezgi, telepati vs. 3) Vücut kimyası ve hormonlardır. Öznel yapı ise; 1) Bilinç (Akıl, mantık, zeka, algı vs.), Bilinç ötesi (Sosyal güdüler, iç güdüler, dürtüler, merak, sezgi vs.), Üst bilinç (kişilik paradigması), 2) Tutumlar (inançlardan, duygulara değin), 3) Karakterdir. insanın bilinç güçleri, tutum ve karakteri çocukluk dönem-

lerinde, toplumsal ortam, ilköğretim ve gelenekler tarafından belirlenip, koşullanmaktadır. Bu dönemde köklü ve “dirençli” olarak temellendirilen zihin merkezleri kullanımı, edinilen bilgiler (işaret, simge, gösterge, kavram ve idoller olarak), inançlar (özellikle kör inançlar), ahlak (özellikle terbiye biçimi ve ilkesel kalıplar) duygular (geleneksel duygu biçimleri ve kültürü), tutumlar (düşünceden davranışa korkularla, kaygılarla, ödevlerle sınırlanan temel yönelimler), karakter yapılanışları (öznel olmayan, özgün olmayan, özgür olmayan, uymacı, sığınmacı, korunmacı, bağımlı): değişmesi çok zor kalıplar içermektedir. Bu etmen ve öğeler, yaratıcılık eğitiminde; kadrolardan, programlardan, zorluk koşullarından daha belirleyici, sınırlayıcı, köreltici, durdurucu, katı direnç kaynakları durumundadır.

Yaratıcılık eğitiminde aday: sıradan zihin (bilme, düşünme uygulanma ve duyumsama) nitelikleri ve algılama gücünü alt-üst yapıp; çok duyarlı yeni dengeler edinmelidir. O, geçmişten getirdiklerini yıkip-aşarak yeni bir kişilik örgütlenmesini becermelidir. Yoksa en üretken, en demokrat, en candan eğitici kadroların, programların, donatının katılım ve çabaları, sanatçı-tasarımcı teknisyeni, meslek “erbabı” yetiştirmekten ileri gitmeyecektir. “Zeka, estetikleşen duygu, farklılık isteği, biliş kıvraklıkları; geleneksel akıl, inanç, algı kalıplarına egemen olmak isteyince, yıldırıcı bir dirençle, yıpratıcı bir karşı koyma ile karşılaşır. Çatışkının, yaratıcı bir eğitimdeki çözümü, geleneksel akıl imparatorluğunun yıkılması, diğer zihin güçlerinin işlevlerine göre değer ve güç kazanması biçiminde olmalıdır. Öteki tüm çözümler, sanat teknisyenliğinden başka bir şey değildir.” (L.F.Hodgden, 1968)

Kaynakça

- 1- ATALAYER, F., *Tasarım Teorisi*:İksir, Eskişehir, 1996.
- 2- BAUHAUS, *Zeitschrift für Gestaltung Z.Dessau, 1928* (W.G.)
- 3- GORDON, W.J.T, *Synectics*, NewYork, 1961.
- 4- GORDON, W.J.T, *Metaphorical Way*, Ne-York, 1971.
- 5- GULFORD J.B., *Creativiy*, (Bağlantı Testleri Çev.Evrin.Bil.), Anregung Durch, Hertzka, 1970.
- 6- GRUICHFIELD, R., *Dikreah (sosyal Psikoloji)*, Çev.e.Güngör, İst., 1965.
- 7- HARVEY, J., (Harvey Cards/cards. hml-www.Core77.com.
- 8- HODGDEN, L.F., *Temel Tasarım "Ders Notları"*, Texas Univ. Houdson, 1968.
- 9- LABORIT, H., *Yaratıcı İnsan* (Çev.B.Onaran), Payel, İst., 1996.
- 10- RÖPERS, Carl., *Le Developpement de la Personne*. Paris, 1972.
- 11- SUNGURLU, N., *Yaratıcı Düşünce*, İst., 1992.
- 12- TORANCE, E.P., *Guiding Creative Talent*, NewYork, 1962.